

Uppföljning av handlingsplan för psykisk hälsa i Örebro län 2020-2023

Region Örebro län

Uppföljning av handlingsplan för psykisk hälsa i Örebro län

2020-2023

Utgiven av: Region Örebro län, 2023
Författare: Maria Belik

Vid ev frågor om innehållet kontakta
maria.belik@regionorebrolan.se

Region Örebro län
Box 1613, 701 16 Örebro
Besöksadress: Eklundavägen 1
Tel: 019-602 10 00
regionorebrolan.se

Innehåll

Om handlingsplan för psykisk hälsa	6
Uppföljning av handlingsplan	7
Målområden och aktiviteter	8
Ett mer hälsofrämjande samhälle och levnadssätt	8
Individer rustade för att nå sin fulla potential och välmående	15
Hållbara stöd till de som behöver	21
Enkät svar	28
Fortsatt arbete	31
Referenser	33

Om handlingsplan för psykisk hälsa i Örebro län

Arbetet med Handlingsplan för psykisk hälsa i Örebro län 2020–2023 inleddes efter att staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) träffat en överenskommelse om insatser inom området psykisk hälsa/ohälsa, ”Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa 2017”.

Överenskommelsen innebär att kommunerna och regionen får statligt ekonomiskt stöd för att stärka och utveckla sina insatser inom området, och för att ta fram en länsgemensam handlingsplan.

Syftet med överenskommelsen är att stimulera en förbättring och förstärkning i verksamheterna samt bidra till ökad tillgänglighet och jämlikhet i arbetet med psykisk hälsa.

En gemensam handlingsplan för Örebro län perioden 2020–2023 skapades för att utveckla samverkan mellan verksamheter samt att möjliggöra ett långsiktigt och hållbart utvecklingsarbete inom området psykisk hälsa i länet. Planen ska fungera som ett stöd för huvudmännen och andra aktörers planering för utvecklingsarbeten i den egna organisationen samt övrig användning av egna stimulansmedel utifrån överenskommelsen.

Handlingsplanen för psykisk hälsa i Örebro län är ett resultat av samverkan mellan representanter från regionen, kommunerna, och det civila samhället. Planen antogs oktober 2020 av chefsgruppen för social välfärd samt vård och omsorg.

Handlingsplanen för psykisk hälsa har tre målområden som bygger på den nationella kraftsamlingen för psykisk hälsa som leds av Sveriges Kommuner och Regioner.

De tre målområdena är:

Ett mer hälsofrämjande samhälle och levnadssätt.

Individer rustade för att nå sin fulla potential och välmående.

Hållbara stöd till de som behöver.

Uppföljning av handlingsplan

Bakgrund

I denna rapport sammanfattas det länsgemensamma arbetet som genomförts inom ramen för Handlingsplan för psykisk hälsa 2020–2023. Syftet med utvärderingen är att ta reda på hur de medel som avsatts för detta har använts och vilka resultat som uppnåtts. Målet är att utvärdera framsteg, identifiera utmaningar och anpassa strategier för att främja psykisk hälsa och välbefinnande i Örebro län.

Uppföljningen bygger på en genomgång av olika rapporter och utvärderingar som producerats 2020–2023, se referenser sid 31. Kontakt har även tagits med personer inom projekten och aktiviteterna.

Uppföljning

Indikatorer för uppföljningen kan variera beroende på projektets eller aktivitetens specifika mål och syfte. Exempel på olika indikatorer som följs upp i denna rapport:

- Antal deltagare som direkt eller indirekt har deltagit i projektet/aktiviteterna.
- Har en verksamhet skapats, som ett resultat av projektet/aktiviteten?
- Antal besök.
- Antal personer som genomgått utbildning/kurs.
- Antal genomförda föreläsningar.

Enkätundersökning

En enkätundersökning har även utförts för att utvärdera genomförandet av handlingsplanen, identifiera framgångsfaktorer samt inhämta förslag på hur den kommande handlingsplanen ska framställas och vad den bör innehålla. Målgruppen för enkäten inkluderade regionen, kommunerna och verksamheter inom civila samhället i Örebro län.

Upplägg

Respektive kapitel är strukturerat efter handlingsplanens tre målområden och de aktiviteter och projekt som skapats utifrån dem. Aktivitetsplanen som togs fram har under åren 2020–2023 använts som ett levande arbetsdokument.

Fortsättning

I slutet av rapporten används de insikter som samlats in för att föreslå inriktningen och utformningen av det kommande arbetet. Dessa insikter kommer att vara grundläggande för att utveckla en ny handlingsplan som syftar till att fortsätta förbättra och stärka stödet för psykisk hälsa i Örebro län.

Målmråden och aktiviteter

Ett mer hälsofrämjande samhälle och levnadssätt

Arbete som bedrivs efter bästa tillgängliga kunskap

Projekt - Främja närvaro och förebygga frånvaro (FNoFF)

Under augusti 2020–dec 2021 pågick projekt FNoFF. I projektet arbetade fem personer, var och en på 20 procent. Två av dem hade en bakgrund som specialpedagoger och tre som socionomer.

Projektet drevs av Centralt skolstöd, Lotsen i Örebro kommun. FNoFF utgick från att närvaro i skolan är en skyddsfaktor som bidrar till psykisk hälsa och ger barn och ungdomar förutsättningar för en god framtid. Syftet var att generera ett ökat fokus på främjande och förebyggande arbete kopplat till skolnärvaro i kommunerna i Örebro län.

Projektet FNoFF ville i ett mindre och avgränsat projekt på några få skolor och utifrån två modeller, Samverkansmodellen och Närvaromodellen (se bild), prova hur man kan arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande.

Projektet lyckades utveckla och implementera Närvaromodellen på de skolor som deltagit i projektet (två skolor) samt på ytterligare två skolor. Projektet lyckades däremot inte utveckla modellen för samverkan. Detta beror inte på att det saknades behov utan på att modellen byggde på för lite empiri och inte genomfördes som det var tänkt.

Utvecklingsområden som projektet FNoFF identifierade:

- Att kommunerna behöver tydliggöra hur, när och av vem de främjande och förebyggande insatserna kopplat till skolfrånvaro ska göras.
- Närmare samarbeten mellan skola, socialtjänst och psykiatri.
- Länsövergripande lösningar där kompetens från olika kommuner kan användas för att möta den enskilda elevens behov, då skulle inte utbudet begränsas till vad som finns i respektive kommun.
- Ta fram en närvarorutin som är gemensam för samtliga skolor. Även likvärdig registrering vid frånvaro.

Status: Projektet är avslutat.

Närvaromodellen	
0	Främjande och förebyggande arbete Ansvarig: gemensamt ansvar i arbetslaget och elevhälsa • Skapa relationer till eleverna, både på individ- och grupp-nivå. • Fördrasamverkan. • Att uppgifter och sammanhang upplevs meningsfulla för elever är en stark motivator för närvaro. • Regelbunden uppföljning av frånvarostatistik på individ- och grupp-nivå. • Tillgänglig lärmiljö.
	Vid första frånvarotillfället Ansvarig: mentor Bilaga: steg 1 • Skolan kontakter vårdnadshavare samma dag. • Skolan tar reda på orsaken till frånvaron och motiverar till närvaro. • Skolan informerar om följderna vid fortsatt frånvaro.
	Upprepad frånvaro: om eleven fortsätter vara frånvarande dels ströddagar eller vissa lektioner, dels hela dagar eller flera sammanhängande dagar. Ansvarig: mentor Bilaga: steg 2 • Ansvarig mentor samtalar med elev och vårdnadshavare och kartlägger orsak till frånvaro. • Arbetslaget formulerar vilka insatser som ska göras på skolan för att främja elevens närvaro. • Ansvarig mentor informerar elevhälsan om frånvaron.
	Fortsatt frånvaro Ansvarig: rektor Bilaga: steg 3 • Rektor fattar beslut om att EHT gör en frånvaroutredning. En plan görs utifrån utredningen i syfte att öka elevens skolnärvaro. Rektor fattar beslut om ev. åtgärder. • Rektor rapporterar frånvaron till huvudman. • Vid eventuell oro för eleven ansvarar rektor för att anmälan till Socialtjänsten upprättas. • Åtgärderna testas och utvärderas. • Eventuell samverkan med andra aktörer t.ex., BUP och SOC.

Projekt - Följeforskning Tillsammans för alla barns bästa (TABB)

Projektet Tillsammans för alla barns bästa påbörjades 1 januari 2020 och avslutades med en spridningskonferens den 12 juni 2023.

Satsningen genomfördes i syfte att sätta fokus på utmaningen att ge barn och unga goda uppväxtvillkor, delaktighet och inflytande samt en god och jämlik hälso- och sjukvård.

Utgångspunkten i arbetet är modellen Getting it Right For Every Child (GIRFEC) som tagits fram i Skottland. Modellen har barnen i centrum och intar ett förebyggande och främjande förhållningssätt genom att prioritera tidiga insatser anpassade till det individuella barnets behov. På så vis utgör GIRFEC stöd för att skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård följer barnen tillsammans, vilket har visat sig framgångsrikt. Avsikten med projektet TABB var att testa GIRFEC i Örebro län. Fyra kommuner deltog i pilotprojektet.

Regional utveckling finansierade Apel AB i egenskap av att följa de fyra delprojekten samt huvudprojektet. Uppdraget var att följa arbetet och strävan att förändra samverkansstrukturer i syfte att underlätta tidiga och samordnade insatser för barn och unga i vårt län.

Apel AB levererade följande slutsatser och rekommendationer i sin slutrapport för projekt Tillsammans för alla barns bästa 2020–2023:

- Styrgruppen behöver bereda väg för en fortsättning med en anställd koordinator vid Region Örebro län, gärna med en fortsatt styrgrupp, som under en tid skapar förutsättningar för att samla ihop erfarenheter från projektet och från nationella och regionala nätverk i syfte att lägga en plan för hur arbetet framåt ska utvecklas.
- Koordinatören behöver i sitt arbete ha stöd från en arbetsgrupp och i denna arbetsgrupp bör det finnas en representant från hälso- och sjukvården.
- Det gäller att få med samtliga tolv kommuner i Örebro län i ett fortsatt, och länsgemensamt, utvecklingsarbete. Region Örebro län kan inte ta ansvar för att koordinera arbetet utan ett starkt engagemang från kommunerna. Detta kommer att kräva ett intensivt arbete med information och förankring.
- Någon form av ”inventering” vad gäller erfarenheter av och koncept för samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård för att möta behoven hos barn och unga behövs sannolikt hos de åtta kommunerna som ej deltog i TABB.
- De ser fördelar med att utveckla ett gemensamt ägarskap för detta utvecklingsarbete mellan Regional utveckling (både VoF och UoA) och hälso- och sjukvården.

- En stark förankring av det fortsatta utvecklingsarbetet bör ske i KCRD-gruppen (kommunchefer och regiondirektör) och sedan i det Regionala samverkansrådet samt de specifika samverkansråden.
- Det behöver läggas ett ”raster” över arbetet som sker i olika verksamheter, som ger systematik och likvärdighet i mötet med barn och vårdnadshavare, för att klargöra behoven av stöd och samverkan.
- En försöksverksamhet bör övervägas som inkluderar vissa verksamheter eller delar av verksamheter, där Välbefinnandehjulet (Wellbeing wheel) i någon form används helt konsekvent som ett gemensamt verktyg. I försöksverksamheten bör ett utökat mandat för medarbetare i de ingående verksamheterna ingå att aktivt söka och delta i samverkan.

Under våren 2023 sökte projektgruppen och fick beslut om medel från Förvaltningens Utvecklingsmedel (FUM). Under ett år, juli 2023–juni 2024, genomförs ett uppföljande projekt med arbetsnamnet TABB 2.0.

Syftet är att undersöka hur kommunerna i länet tillsammans med regionen ska kunna ta nästa steg i att utveckla sitt arbete med förebyggande, främjande och tidiga insatser i samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- sjukvård.

Det handlar bland annat om att analysera allt material som kommit fram i projektet (slutsatser från utvärderingar, rapporter och

följeforskning) samt följa pilotprojektens framtida arbete och ge stöd och dra lärdomar. Projektgruppen ska också undersöka var övriga kommuner och hälso- och sjukvården står kring att genomföra liknande arbete samt kopplingen till pågående arbete med Nära vård. Avslutningsvis ska projektgruppen förankra ett nästa steg i kommuner och inom hälso- och sjukvården men även fortsätta följa de nationella och regionala satsningar som pågår.

Status: Projektet Följeforskning är avslutat.

Projekt - Dans för hälsa

Projektet Dans för Hälsa startades av Regional utveckling hösten 2020. Dans för hälsa sker i samarbete mellan två områden på förvaltningen Regional utveckling: Kultur och civilsamhälle och Velfärd och folkhälsa. Utbildning och arbetsmarknad har delvis varit med i arbetet. Den forskningsbaserade metoden, Dans för hälsa, riktar sig till tonårstjejer i årskurs 8 på grundskolan och upp till årskurs 3 på gymnasiet, som vill dansa kravlöst för att minska stress och må bättre.

Regional utveckling erbjuder de som önskar starta upp projekt i sina länsdelar:

- Utbildning av dansinstruktörer i metoden Dans för hälsa till en reducerad kostnad.
- Processtöd för att ta fram en plan för implementering.
- Startbidrag för implementering av metoden Dans för hälsa.

Elva av länets tolv kommuner erbjuder Dans för hälsa just nu. Projektet avslutas 2023, därefter övertas Dans för hälsa av respektive kommun.

Dans för hälsa används som en metod i ca 207 kommuner i Sverige och ca 710 personer har utbildats till att bli Dans för hälsa instruktörer.

Resultat

- 31 deltagare i Örebro län har genomfört instruktörsutbildningen i Dans för hälsa.
- Tio kommuner har en dokumenterad implementeringsplan för metoden Dans för hälsa (notera att Örebro och Karlskoga redan har implementerat metoden inom ordinare verksamhet sedan tidigare).
- Totalt åtta nätverksträffar har genomförts (kunskap och erfarenhetsutbyte) för olika målgrupper (kontaktpersoner/samordnare, instruktörer samt för hela arbetsgrupper).

Utmaningar för att vidmakthålla Dans för hälsa

En sammanfattning över samtliga kommuners kontaktpersoner/samordnare för insatsen Dans för hälsa och deras uppfattningar om vad

som behövs för att vidmakthålla insatsen Dans för hälsa över tid:

- Finansiering
- Tid
- Stöd och förståelse från chef
- Kompetens, rekrytera deltagare, nyckelpersoner slutar, och att hålla i och ut, långsiktighet, behov av regional samordning.

Följande möjligheter för att vidmakthålla insatsen Dans för hälsa rangordnat:

- Att utbilda ännu fler instruktörer, och med kontinuitet.
- Goda resultat för målgrupp.
- Samarbete/samverkan regionen och föreningar.
- Lyckad implementering och goda erfarenheter, att finansiering ligger i ordinarie budget, att utveckla och nå nya målgrupper.

Projektets slutsatser

För att vidmakthålla Dans för hälsa bör kommuner utreda ansvaret, dvs ”ägarskapet” av metoden Dans för hälsa. Undersöka hur kommuner kan förbättra planering och förutsättningarna för Dans för hälsa, vilka förväntningar som ställs på all inblandad personal samt ge stöd och finansiering när Dans för hälsa börjar användas. Kontinuerligt följa upp arbetet genom att skilja på problem eller förbättringsbehov som beror på implementeringsprocessen, på metoden i

sig, eller på kommunens beredskap som till exempel kompetens och ledarskap. Detta för att tydliggöra och synliggöra hinder och för att minimera risken att en fungerande metod tas bort från verksamheten när det i själva verket kan bero på en misslyckad implementering och låg beredskap för att implementera nya metoder i kommuner.

Status: Projektet avslutas december 2023.

Aktivitet - Länsövergripande processhandledare 50%, kunskapsstyrning psykisk hälsa

Sveriges regioner har sedan 2018 ett gemensamt system för kunskapsstyrning. Genom att utveckla arbetssätt i samarbete krokar regioner arm med varandra, med kommuner, patient- och professionsföreningar, nationella myndigheter och forskarsamhället. Samarbetet tydliggör vårdens och patientens gemensamma utvecklingsarbete för att skapa rätt vård och behandling för varje enskild individ.

Vård- och insatsprogrammen (VIP) är en del av Nationellt system för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvård. Vård- och insatsprogrammen tas fram av en nationell arbetsgrupp och fastställs av Nationellt programområde för psykisk hälsa. Vård- och insatsprogrammen avser verksamheter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, primärvård och skola. Aktuella program som fastställs är inom adhd, missbruk och beroende, schizofreni, självskadebeteende, depression och ångestsyndrom. Det har även tagits fram personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp inom schizofreni, självskadebeteende och depression.

För att kunna arbeta fokuserat och sammanhållet fattades det 2021 beslut om att skapa en processhandledartjänst för kunskapsstyrning inom psykisk hälsa. Tjänsten är placerad på enheten Verksamhets- och ledningsstöd psykiatri. Här nedan listas olika aktiviteter som processhandledaren är involverad i:

- Bidragit till att ta fram spridnings- och implementeringsplan för tydliggöranden av ansvar och roller mellan kunskapsstyrningsorganisationen och verksamheterna i hälso- och sjukvården respektive kommunerna.
- Omvärldsbevaka och ingå i forum för erfarenhetsutbyte med andra regioner bl.a. genom sjukvårdsregionalt processhandledarnätverk.

- Sammanställer arbetet inom Lokala programområden (LPO) psykisk hälsa i en årsrapport till Rådet för medicinsk kunskapsstyrning (RMK) årligen, samt sammanställer en årlig handlingsplan till RMK för LPO psykisk hälsas arbete.
- Sammankalla, förbereda, föra minnesanteckningar och delta i samband med möten i LPO psykisk hälsa.
- Sammankalla, minnesanteckna och tillsammans med ordförande/processledare LPO delta vid regelbundna avstämningar med ordförande i lokala arbetsgrupperingar (LAG).
- Processtöd i genomförandet av LAGs olika uppdrag, t.ex. övergripande kartläggning.
- Bidragit i arbetet att ta fram och förtydliga uppdrag till LPO psykisk hälsa. Har tillsammans med ordförande inom LPO skapat uppdragsbeskrivningar för LAG.
- Regelbundna avstämningar med ordförande/processledare för LPO och utvecklingsledare inom område psykisk hälsa på Valfärd och folkhälsa.
- Bidragit i arbetet med framtagandet av informationsmaterial, informationsinsats i t.ex. chefsnätverk, Regionala programområden (RPO).
- Skapat ett Teamsteam för LPO. Ansvarar för de olika kanalerna kopplat till de olika arbetsgrupperna.

I mån av utrymme har processtödet för psykisk hälsa också använts (då ordförande i

LPO psykisk hälsa tillika är ordförande i RPO psykisk hälsa) för att:

- Sammankalla och föra minnesanteckningar i samband med regelbundna avstämningar med deltagare från sjukhusregion Mellansverige i Nationella arbetsgruppen (NAG).
- Sammankalla och föra minnesanteckningar på möten med RPO psykisk hälsa i Sjukvårdsregion Mellansverige.

Utmaningar som identifierats:

- Saknas tydliga beslut och direktiv i kommunerna.
- Svårigheter med att få ihop representanter från alla områden, särskilt från kommunerna och inom skolan.

Status: Aktiviteten är pågående.

Pilotstudie - Nu börjar vi med barnen! Ljusnarsbergs kommun och Nationell samordnare Agenda 2030 och fördjupat analysarbete

I piloten *Nu börjar vi med barnen!*, som pågått sedan juni 2022 och fortsätter till januari 2024, deltar Region Örebro län som en av fyra pilotregioner med Ljusnarsbergs kommun. I piloten prövas en ny arena för lärande och policyutveckling i ett samarbete mellan Nationella samordnaren för Agenda 2030 och Samhällsnytta, med finansiering från Vinnova. Det övergripande förvaltningspolitiska syftet är att pröva en ny infrastruktur för dialog och utveckling mellan de tre samhällsnivåerna och över sektorsgränserna i vilken såväl medborgare som medarbetare involveras.

Designteamet på Valfärd och folkhälsa har lett arbetet i den lokala piloten genom att lyssna in barn och ungas tankar om vilken typ av samhälle de vill leva i och hur de skulle vilja vara delaktiga i att skapa det. För att sedan arbeta med de vuxna i workshops lokalt och tillsammans med övriga piloter på lokal och nationell nivå.

Förutom att skapa ramverk för dessa möten och ha samtal har designteamet under våren 2022 och hösten 2023 analyserat och beskrivit aktörernas agerande för dem.

Med de nationella stimulansmedel för psykisk hälsa som Valfärd och folkhälsa förfogar över har en fördjupad förstudie för att skapa ett föreningsdrivet allaktivitetshus i Ljusnarsberg stöttats. Processen involverar hela det lokala samhället i att skapa tillsammans.

Den nationella piloten rapporteras till regeringskansliet i januari 2024 och lärdomar från arbetet tas vidare in i arbetet med Plattform för kraftsamlingar (se separat avsnitt).

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Plattform för kraftsamlingar

I uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) i Örebro län har tre kraftsamlingar identifierats.

På tema inkludering: ”Riva hinder för utsatta grupper för att minska utanförskapet på arbetsmarknaden”

På tema barn och unga: ”Stärka lokalt agerande och gemensamt lärande mellan olika samhällsaktörer för att barn och unga ska få bra förutsättningar att leva ett gott liv”

På tema grön omställning: ”Utveckla innovationer för en grön omställning” samt ”Öka implementeringen av kända lösningar för en snabbare grön omställning”

Under hösten 2022 startades en arbetsgrupp för kraftsamling barn och unga på Regional utveckling, med syfte att utforska arbetssätt för att arbeta systematiskt och strategiskt med komplexa samhällsutmaningar, bidra till gemensamt lärande och höja förmågan att navigera i ovisshet. Grunden till arbetet lades under hösten och fortsatte under våren 2023 med en intern projektansökan. Designteamet på Valfärd och folkhälsa har varit involverade i arbetet i arbetsgruppsmöten, skrivande av projektansökan, presentationer inför KCRD och Partnerskapet för regional utveckling, utformning och genomförande av dialogmöten med aktörer i länet samt presentation inför ledningsgruppen på Regional utveckling.

Arbetsgruppen lades ner i september 2023 då förstudien avslutades och designteamet går till våren 2024 in och blir en del av Plattform för kraftsamlingar som ska börja med att ta sig an Kraftsamling barn och unga, där de användarorienterade och testande perspektiven är i fokus.

Status: Aktiviteten är pågående.

Individer rustade för att nå sin fulla potential och välmående

En god vård och omsorg nära medborgarna

Aktivitet - Första linjen för psykisk ohälsa barn och unga

Med stöd av två tjänstedesigners från Valfärd och folkhälsa genomfördes våren 2021 intervjuer med 46 personer från olika delar av länet i åldrarna 12–24 år kring deras syn på psykisk hälsa och benägenhet att söka stöd. Parallellt med arbetet stöttades regionpolitiker i hälso- och sjukvårdsnämnden i intervjueteknik och upplägg av sina medborgardialoger med unga.

Fyra ungdomar anställdes sedan i feriearbete under tre sommarveckor och ett samskapande designlabb upprättades. Utöver att vara en del av målgruppen fick ungdomarna agera designers och sätta sig in i yngre barns, tonårsföräldrars och skolpersonals perspektiv. I teamet formulerades utmaningar utifrån intervjumaterialet, omvärldsanalyser och ungdomarnas egna erfarenheter. Möjligheter identifierades och idéer utvecklades till designkoncept för att sänka tröskeln för att söka stöd för sitt psykiska mående, hela tiden i dialog med andra berörda.

Arbetet fick bred spridning och har fungerat som inspiration för hur man kan involvera målgruppen i en utvecklingsprocess. Idéer

som togs fram har använts i utvecklandet av de fyra mottagningarna i länet, mottagning psykisk ohälsa barn och unga (MPO) samt det nya kontaktcentret. Första kontakten psykisk ohälsa barn och unga. Kontaktcentret fungerar som en väg in till råd, stöd för egenvård och vid behov vård, oberoende om barnet är i behov av vård på primärvårdsnivå eller inom specialistpsykiatri. Målet med mottagningarna i de fyra länsdelarna för psykisk ohälsa hos barn och unga är att förbättra tillgängligheten och erbjuda adekvata insatser på rätt nivå.

Kontaktcenter Första kontakten

Kontaktcenter Första kontakten har sedan april 2022 t o m sept 2023 haft 3993 besök, dvs. telefonkontakt, besök eller digitalt besök. I besöken har olika insatser utförts, rådgivning, bedömning och triagering till BUP eller MPO.

Utmaningar som identifierats:

- Långa väntetider till både BUP och primärvården. Väntetider till ex. primärvården leder ofta till försämrat mående och patienterna studsar då tyvärr tillbaka till specialistpsykiatri.
- Att hinna möta upp oroliga föräldrar som misstänker ADHD hos sitt barn. Här finns det utvecklingsbehov avseende samverkan mellan verksamheter.

Mottagning psykisk ohälsa barn och unga

Mottagning psykisk ohälsa har i snitt 120 patienter i månaden.

Status: Aktiviteten är avslutad.

Aktivitet - Utredning kommunalt basutbud psykisk hälsa barn och unga i Örebro län

Helseplan Consulting Group AB fick under 2022 i uppdrag av Region Örebro län att genomföra en utredning för att ta fram ett beslutsunderlag avseende basutbud i Örebro läns kommuner för främjande av barns och ungas psykiska hälsa. Uppdraget avgränsades till att omfatta skola/elevhälsa, kultur/fritid och socialtjänst. Frågeställningar i utredningen:

1. Vilka faktorer påverkar barns och ungas psykiska hälsa?
2. Hur ser förutsättningarna ut för barns och ungas psykiska hälsa i Örebro läns kommuner?
3. Hur ser uppdragen ut för skola/elevhälsa, kultur/fritid och socialtjänst avseende barns och ungas psykiska hälsa i Örebro läns kommuner?
4. Hur ser utbudet av insatser ut i skola/elevhälsa, kultur/fritid och socialtjänst i Örebro läns kommuner när det gäller främjande av barns och ungas psykiska hälsa?
5. Vilka kunskapsbaserade insatser kan erbjudas via skola/elevhälsa, kultur/fritid och socialtjänst för främjande av barns och ungas psykiska hälsa?

Utredningen kom bl.a. fram till följande slutsatser:

- Att individens första levnadsår avgör dess möjligheter och hälsa under uppväxtåren och resten av livet.
- Att goda relationer och trygghet inom familjen, liksom möjligheter till kognitiv

och fysisk utveckling, är centrala påverkansfaktorer för barns och ungas psykiska hälsa och livskvalité.

- Att det i verksamheter saknas skrivningar i styrdokument rörande barns och ungas psykiska hälsa.
- Att verksamheternas fokus, utifrån intervjuerna, mer ligger på arbetet mot den psykiska ohälsan och åtgärdande insatser på individnivå än på det främjandet arbetet på gruppnivå.

För att ta del av hela rapporten, se bilaga 1.

Status: Aktiviteten är avslutad.

Aktivitet - Mental Health First Aid

Mental Health First Aid (MHFA) är lik den vid en fysisk Första hjälpen-utbildning. Syftet och målet med MHFA är att sprida kunskap om psykisk hälsa och sjukdom samt kunskap i hur man kan hjälpa en person med psykisk ohälsa.

Platser att delta erbjuds till kommunal verksamhet, region och civilsamhället.

Deltagandet i länsdelarna varierar, i snitt ca 20 personer per utbildningstillfälle.

Folkhälsoteamen i länsdelarna ansvarar för koordineringen av MHFA utbildningar (20%). Antal genomförda MHFA utbildningar från oktober 2022 fram tills oktober 2023:

Örebro: åtta utbildningstillfällen.

Norra länsdelen: fyra utbildningstillfällen.

Västra länsdelen: 14 utbildningstillfällen.

Södra länsdelen: nio utbildningstillfällen.

Fler utbildningstillfällen är inplanerade under hösten 2023.

Status: Aktiviteten är pågående.

Pilotprojekt - Youth aware of mental health (YAM)

YAM är ett förebyggande universellt evidensbaserat hälsofrämjande program för ungdomar för att förbättra den psykiska hälsan. YAM som pilotprojekt i Örebro län har genomförts under två år från hösten 2021 till hösten 2023 med 24 klasser i sju olika skolor. Syftet med pilotprojektet var att testa en modell för implementering av YAM i Örebro län. Det utbildades totalt 19 YAM-instruktörer i länet. Genomförandet av YAM i klasser startade våren 2022 och har pågått till sommaren 2023. Folkhälsoteamen i länsdelarna ansvarar över koordineringen av YAM.

Enkät svar från 135 elever som deltagit i YAM visar att:

51% tyckte YAM var mycket bra eller bra och ansåg YAM varit viktigt, intressant och lärorikt.

41% ansåg att det varken var bra eller dåligt.

8% av eleverna svarade att YAM var dåligt eller mycket dåligt. Majoriteten av kommentarerna till detta svar handlade om att de tyckte det var tråkigt, men även jobbigt.

Utmaningar som identifierades:

- Den bristande instruktörsförsörjningen för att kunna erbjuda YAM.
- Att samordningen har tagit mer tid än planerat.
- Att YAM instruktörerna ska vara utomstående (inte ha en tidigare relation med eleverna).

Status: Pilotprojektet är avslutat. Beslut är fattat att fortsätta med YAM.

Aktivitet - PEER Support

En peer supporter är en medarbetare inom hälso- och sjukvården med egen erfarenhet av psykisk ohälsa, psykisk sjukdom och återhämtning. Peer supportern erbjuder stöd och vägledning utifrån sina egna upplevelser och fungerar som ett bollplank i patientens återhämtningsresa.

Peer supporters har funnits i Region Örebro län sedan december 2018. Från 2020 har en tjänst delfinansierats med länsgemensamma stimulansmedel. Man har sett att peer supporters arbete haft en positiv effekt och för närvarande har två peer supporters tillsvidareanställningar, en på avdelning 2 och en på beroendecentrum.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Arvode för brukare i utvecklingsarbete

Under perioden 2020–2021 fanns länsgemensamma medel avsatta för att stimulera till patient-/brukarmedverkan. Arvode gick till dem som deltog i utvecklingsarbetet kopplat till handlingsplan för psykisk hälsa.

Arvodet betalades ut till:

- person med erfarenhet som patient/brukare i region eller kommun
- medborgare som bedöms viktig för utvecklingsarbetet

Totalt har 16 personer fått ta del av arvodet, bland dessa har återkommande individer varit involverade.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Brukarinflytande-samordnare (BISAM)

Brukarinflytandesamordnaren (BISAM) anställdes 2021 för området brukarinflytande och finansieras av den så kallade ”brukarmiljonen”.

Tjänsten skapades efter önskemål från Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) och finns sedan tidigare på flera håll i landet. BISAM i Örebro län ska hjälpa verksamheter i Region Örebro län och länets kommuner att arbeta mer systematiskt med brukarinflytande i sina verksamheter, på individ- och systemnivå, inom området psykisk hälsa/beroende.

BISAM ska stötta och följa upp arbetet med brukarinflytande så att det blir en naturlig och kontinuerlig del av verksamheterna – både pågående, förändrade och nystartade. I arbetet ingår också att sprida kunskap om psykisk ohälsa i samhället och jobba för att bryta det stigma som psykisk ohälsa ofta för med sig för personen som drabbats och dennes anhöriga. BISAM är även samordnare för NSPH-nätverket i Örebro län som består av ett flertal brukar- och anhängigföreningar inom psykisk ohälsa.

Sedan starten fram tills idag har olika aktiviteter för stärkt brukarinflytande genomförts. Exempel på det är brukarstyrd brukarrevisorer, PEER supportutbildning, brukarråd och uppstart av nya brukarråd. BISAM sitter också som representant för brukarperspektivet i olika projekt-, lednings- och utvecklingsgrupper och ska i samverkan

med verksamheter inom området arbeta för ett ökat brukarinflytande. BISAMs roll i grupperna är att tillvarata brukarperspektivet och säkerställa brukarmedverkan i de forum det är relevant.

BISAM föreläser också om vikten av brukarinflytande och brukarperspektiv för studenter på Socionomprogrammet och Hälso- och sjukvårdskuratorsprogrammet på Örebro universitet.

BISAM skulle kunna användas ännu mer i verksamheterna och det finns fortfarande stora luckor i arbetet med brukarinflytande i olika verksamheter i Örebro län. Det finns ett gediget föreningsliv i Örebro kommun men engagemanget glesnar ju längre ut i länet man kommer. Det är en utmaning och det behövs stärkt samverkan för att kunna arbeta mer systematiskt med perspektivet.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Kommunal samordnare 50% för suicidprevention

Kommunal samordnare för suicidprevention för länets tolv kommuner tillsattes hösten 2021. Som kommunalt processtöd var den huvudsakliga uppgiften att kartlägga vilka insatser som fanns, vad som saknades och vilka behov av stöd som fanns i suicidpreventivt arbete. Tillsammans med nationella och regionala målsättningar lade den kartläggningen grunden för hur processtödet skulle se ut. Utöver detta ingick det även i tjänsten att samordna utbildningsinsatsen MHFA (se sid 16).

Vid årsskiftet 2022–2023 flyttades tjänsten som kommunal samordnare för suicidprevention över till Valfärd och folkhälsa. Tjänsten blev då utökad till 100% och slogs samman med tjänsten som regional samordnare för suicidprevention, vilken tidigare varit placerad inom Område Psykiatri. Syftet med överflytten var att få ett tydligare folkhälsofokus, att författa en strategi för suicidprevention och att involvera fler aktörer i det regionala suicidpreventiva arbetet. Skillnaden från kommunal samordnare till en länsövergripande samordnare för suicidprevention är att arbetet är bredare och innefattar länets alla aktörer, inte bara kommunerna. För att ta del av aktiviteter som har genomförts samt de som planeras från 2024 och framåt se bilaga 2.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Utbildningar i tjänstedesign

I september 2020 anställdes två tjänstedesigners på Regional utveckling, område Valfärd och folkhälsa, för att arbeta designdrivet med de gemensamma målområdena i Handlingsplanen för psykisk hälsa. Designteamet har sedan dess varierat i storlek och bestått av en till fyra personer.

Att stärka den psykiska hälsan i länet antas kräva ett samlat arbete mellan många olika aktörer inom olika sektorer. Designteamet har därför inte bara jobbat med tjänstedesign (utveckling av enskilda tjänster) utan även med systemisk design, samt med att stärka den användardrivna utvecklingskapaciteten bland aktörer inom hela partnerskapet för regional utveckling. Detta beskrivs nedan tillsammans

med specifika utvecklingsarbeten som pågått inom ramen för handlingsplanen för psykisk hälsa.

För att stärka den användardrivna utvecklingskapaciteten bland aktörer i Örebro län har designteamet på Valfärd och folkhälsa anordnat grundkurser i tjänstedesign. Under 2021–2022 har totalt sju utbildningar, fysiska såväl som digitala, genomförts för totalt ca 100 personer.

Utbildningar har hållits internt för medarbetare på Valfärd och folkhälsa men även riktat sig brett till personer som arbetar med utveckling i hela partnerskapet för regional utveckling.

Vid två tillfällen har utbildningarna använts strategiskt för att stärka samarbetet mellan olika grupper. I det ena fallet genom att rikta sig till kommunernas processledare för omställningen till en god och nära vård samt till regionanställda med utvecklingsuppdrag inom område nära vård. I det andra fallet till länets folkhälsoteam samt till regionens analytiker.

För att ytterligare stärka utvecklingskapaciteten arrangerades under ca ett års tid även fyra digitala nätverksträffar för alla som genomfört grundkursen. Syftet var att stötta deltagarna i att använda sina kunskaper från kurserna i sitt dagliga arbete.

Status: Aktiviteten är avslutad.

Aktivitet - Metodstöd i användar-driven utveckling internt och externt

Designteamet på Velfärd och folkhälsa har under åren 2020–2023 stöttat kollegor på den egna avdelningen, på övriga Regional utveckling och hos andra aktörer inom partnerskapet för regional utveckling i att arbeta designdrivet.

Stödet har främst inneburit planering och analys av intervjuer och workshops för att främja samverkan, personcentrering, preventivt arbete och omställningen till en god och nära vård.

Bland de medarbetare och grupper som stöttats återfinns bland andra styrgrupp psykisk hälsa, styrgrupp barn och unga, chefsgrupp för samverkan social välfärd samt vård och omsorg, KCRD, skolchefsnätverket, arbetsgrupp barnfattigdom, utvecklingsledare för trafik- och samhällsplanering, utvecklingsledare för biblioteksutveckling, äldreomsorgschefer samt individ- och familjeomsorgschefer.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Beteendemässiga och psykiska symptom vid demens (BPSD)

Ett team med fokus på personer som har beteendemässiga och psykiska symptom vid demens startades upp under 2020 – BPSD-teamet. I teamet, som erbjuder konsultativt stöd till verksamheter inom Region Örebro län samt länets kommuner, ingår en läkare, specialistsjuksköterska inom psykiatri (50%) samt en undersköterska. Teamet utgår från kognitiva mottagningen. Specialistsjuksköterskan finansieras av de länsgemensamma medlen och ska fungera som en länk till teamet samt stötta upp på avdelning 94. Specialistsjuksköterskan är med på hembesöket, vid avstämningsmöten med kommunerna, har egna uppföljningar och har även erbjudit personalen på avdelning 94 utbildningar/föreläsningar.

Teamets insatser och det stöd som specialist-sjuksköterskan har gett har ökat personalens kunskap och skapat en ökad trygghet i att hantera personer med beteendemässiga och psykiska symptom vid demens. Andra positiva förändringar som uppmärksammats är att 94:an nu har färre inläggningar av patienter med beteendemässiga och psykiska symptom vid demens. Oklart om detta beror på teamet, men personalen märker av ett lägre tryck.

Utmaning:

- att få med primärvårdsläkarna på mötena. Finns behov av att tydliggöra uppdragen.

Status: Aktiviteten är pågående.

Hållbara stöd till de som behöver

Samordnat stöd för personer med psykisk ohälsa

Aktivitet - Maria ungdom

Maria ungdom öppnade i februari 2020 som en integrerad verksamhet mellan Örebro kommun och Region Örebro län. Deras fokus ligger på att hjälpa unga människor i åldrarna 13-25 år och deras anhöriga genom att erbjuda stöd till de som har frågor om eller problem med alkohol och droger – oavsett om det handlar om riskbruk, skadligt bruk eller beroende. Maria ungdom arbetar på uppdrag av Örebro kommuns socialtjänst och fungerar som remissinstans inom den regionala beroendevården.

Välfärd och folkhälsa kartlade medborgarnas behov och målgruppens befintliga insatser i övriga kommuner i Örebro län. Förslag togs fram för hur dessa skulle kunna stärkas i anslutning till Maria ungdom, för att få till ett jämlikt stöd för ungdomar i hela länet. Beslut fattades att anställa tre personer, en i varje länsdel – förutom de som redan fanns i Örebro stad. De är samlokaliserade med Allmänpsykiatrins länsdelsmottagningar. Trycket in har varierat i länsdelarna.

Arbetsuppdelning/anställd på Maria ungdom:
10% Maria ungdom i Örebro för fortbildning/handledning
45% patientarbete
45% nätverkande/rådgivande/samverkande

Sammanlagt finns nu fyra Maria ungdomsmottagningar i Örebro län. Regional utveckling finansierar tre länsdelstjänster under två år.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Resursgrupps-ACT (R-ACT)

R-ACT är ett metodprogram för personer med allvarliga psykiska sjukdomar och svåra psykiska besvär. R-ACT bygger på och innehåller de bästa evidensbaserade åtgärderna enligt Socialstyrelsens Nationella riktlinjer och Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU), dvs. motsvarar vad som i Sverige anses vara god praktik.

I ca 15 år har det funnits en upparbetad struktur för R-ACT utbildningar och metodstöd i alla kommuner och inom vissa delar av psykiatrin. Behov och deltagande har varierat under åren.

De senaste tio åren har en person från socialpsykiatrin i Örebro kommun koordinerat arbetet i länet.

Under åren 2019/2020–maj 2023 har ca 90 medarbetare från region och kommuner i Örebro län utbildats inom R-ACT.

Status: Planer för fortsatt arbete med R-ACT kommer att diskuteras under 2024.

Aktivitet - Samordnad planering för personer med komplex problematik

En arbetsgrupp bestående av utvecklingsledare och tjänstedesigners på Valfärd och folkhälsa har i olika utvecklingsarbeten och projekt under ca ett år arbetat med att undersöka hur den samordnade planeringen för personer med komplex problematik fungerar i vårt län. Fokus för undersökandet har legat på samordningen kring personer med behov av ett långvarigt stöd från öppen såväl som slutenvård. I tre faser har information inhämtats genom granskning av tidigare rapporter och omvärldsspaning, djupintervjuer med enskilda med erfarenhet av ett samordnat stöd, deras närstående samt yrkesverksamma som på olika sätt ansvarar för det samordnade stödet.

Dessa semistrukturerade djupintervjuer genomfördes med 18 yrkespersoner: enhetschefer från socialtjänst och regionens vårdverksamheter, vårdsamordnare, boendestödjare, personliga ombud samt personal som jobbar aktivt med samordning i svåra fall på SAMBA, FamSam och med R-ACT. Därtill genomfördes intervjuer med sju stycken egnerfarna och anhöriga.

Syftet med arbetet har varit att förstå samordningsutmaningar på ett djupare plan för att skapa hypoteser kring var i samordning som framtida arbetsinsatser kan riktas för att göra mest nytta.

En sammanställning över insikter och förslag till utvecklingsområden fungerar som ett

underlag till fortsatt förbättringsarbete kring den samordnade planeringen för personer med komplex problematik i Örebro län.

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Barn i behov av sammansatt stöd, breddad kartläggning och fördjupat analysarbete

Under hösten 2022 fick designteamet på Valfärd och folkhälsa ta över ett analysarbete från utredande arbetsgruppen för samverkan barn och unga, då arbetsgruppen nått vägsände och inte kom vidare. Genom att analysera arbetsgruppens data ytterligare en vända och lägga till data från ett antal rapporter från tidigare genomförda utvecklingsarbeten tog designteamet fram ett antal insikter. Under våren 2023 genomfördes intervjuer med tidigare och parallella utvecklingsarbeten i länet och förslag, baserade på insikterna, kring hur några av dessa arbeten kan sammanlänkas och stötts presenterades för Styrgrupp för samverkan barn och unga. Förslagen och insikterna tas med in i arbetet med Plattform för kraftsamlingar som ett grundmaterial för Kraftsamling barn och unga (se separat avsnitt).

Status: Aktiviteten är pågående.

Aktivitet - Samsjuklighetsutredningen och arbetsgrupp samsjuklighet

Genom det nationella nätverket Experio Lab som designteamet på Valfärd och folkhälsa är kopplade till fick Region Örebro län möjlighet att delta som pilotregion i arbetet med Samsjuklighetsutredningen (S2020:08).

Med sig in i arbetet, som pågick från hösten 2020 till sommaren 2021, hade designteamet den kunskap man fått från parallella utvecklingsarbeten, dels med verksamheten Maria ungdom och dels på temat Samordnad planering för personer med komplex problematik.

Förutom att man från olika verksamheter och positioner i stödsystemet fick chansen att bidra till utredningen med ett personcentrerat perspektiv och en testande designmetodik väcktes genom processen även ett engagemang för frågan inom länet. Många aktörer kände sig manade att göra ett omställningsarbete för att bättre stötta målgruppen, oavsett om utredningen skulle leda till en lagändring eller ej. Under hösten 2021 tillsattes därför en tillfällig arbetsgrupp för samsjuklighet inom ramen för kunskapsstyrningen. Arbetsgruppen rapporterade till styrgruppen för psykisk hälsa och hade den lokala arbetsgruppen för missbruk och beroende som referensgrupp.

Arbetet resulterade, förutom ett ökat engagemang för målgruppen, i insikter och ett antal verktyg för vidare förbättrad samverkan mellan berörda verksamheter i länet.

Status: Aktiviteten är avslutad.

Aktivitet - Länsdelsresurs psykisk hälsa samordnare, 70% per länsdel

Samordnare psykisk hälsa Väster (Degerfors, Karlskoga och Laxå)

Länsdelssamordnare psykisk hälsa i väster tillsattes augusti 2022 och avslutas augusti 2024. Uppdraget är på heltid och innefattar både psykisk hälsa och suicidprevention.

Uppdrag:

- Ansvara för samordningsarbete gällande psykisk hälsa och suicidprevention i Karlskoga, Degerfors och Laxå samt uppbyggnad av nätverk.
- Jobba aktivt för att skapa förändringar inom omställningsarbetet för Social hållbarhet, med fokus psykisk hälsa och suicidprevention, som en del i enheten för social hållbarhet.
- Bidra till kunskapsbaserat utvecklingsarbete för psykisk hälsa och suicidprevention.
- Ha kunskap om lägesbild och behov gällande psykisk hälsa och suicidprevention.
- Ansvarig för framtagande av projektplan som tydliggör arbetets ramar.
- Ansvarig för framtagande av aktivitetsplaner med lokala arbetsgrupper i Laxå, Degerfors och Karlskoga.
- Ansvara för att bedriva ett kunskapsbaserat utvecklingsarbete med utgångspunkt från aktivitetsplanerna.

- Ansvara för strategisk och operativ koppling till lokala styrdokument likt God jämlik och jämställd hälsa.
- Ansvara för samordning och utbildning inom MHFA [mental health first aid] samt YAM.
- Ansvara för den digitala guiden för psykisk hälsa samt skapa andra kanaler för att öka invånares kännedom om var de kan vända sig för råd, stöd och vård.
- Delta och vara aktiv i:
 - Regionala och lokala forum gällande psykisk hälsa och suicidprevention.
 - Regionala och länsdelssatsningar för att stärka psykisk hälsa, exempelvis psykiatriveckan.
 - Ansvar för att vara beställare inom MHFA/psykisk hälsa (ekonomiansvar utifrån driftsbudget för psykisk hälsa).

För mer information se bilaga 3.

Samordnare psykisk hälsa Söder (Askersund, Hallsberg, Kumla och Lekeberg)

Länsdelssamordnare psykisk hälsa i söder tillsattes februari 2022 och tjänsten är i nuläget beslutad till februari 2025. Uppdraget är på heltid och innefattar både psykisk hälsa och suicidprevention. Tjänsten var tidigare placerad inom allmänpsykiatri Hallsberg från februari 2022 till februari 2023. Därefter flyttades tjänsten till Sydnärkes folkhälsoteam.

Folkhälsoutvecklare i Sydnärkes folkhälsoteam har samordnat YAM och MHFA för samma länsdelsgemensamma medel, både när tjänsten samordnare för psykisk hälsa fanns på allmänpsykiatri Hallsberg och i Sydnärkes folkhälsoteam.

Uppdrag:

- Samverka med Region Örebro län och andra länsdelar inom områdena psykisk hälsa och suicidprevention.
- Ansvara för samordning och utbildning inom MHFA samt YAM. Länsdelssamordnaren är även instruktör och utbildad medhjälpare.
- Länsdelssamordnare psykisk hälsa och folkhälsoutvecklare samordnar och sammankallar arbetsgrupper där kommuner önskar stöd i framttagande, genomförande och uppföljning kopplat till psykisk hälsa och suicidprevention.
- Länsdelssamordnare psykisk hälsa och folkhälsovetare sammankallar till Sydnärkes suicidpreventionsnätverk. Nätverket skapades för att ha ett forum för information, inspiration och diskussion kopplat till psykisk hälsa och suicidprevention. Deltagare i nätverket är från kommun och region. Nätverket är öppet för alla och kräver inga förkunskaper eller åtaganden för att delta.
- Andra nätverk som länsamordnare psykisk hälsa är aktiv i är Psykisk hälsa nätverk i Sydnärke samt ett strategiskt nätverk för suicidprevention.

- Utifrån en kartläggning gjord 2022 i södra länsdelen inom området psykisk hälsa framkom ett behov av fördjupad kunskap om suicidprevention och suicid. Utbildningar samordnas tillsammans med Mobil resurs.
- Planerar aktiviteter och är med i genomförandet av årliga fokusveckan suicidprevention.

För mer information se bilaga 4.

Samordnare psykisk hälsa Norr (Hällefors, Lindesberg, Ljusnarsberg och Nora)

Länsdelssamordnare psykisk hälsa i norr tillsattes mars 2022 och avslutas mars 2025. Uppdraget är på heltid och innefattar både psykisk hälsa och suicidprevention.

Uppdrag:

- Ansvarar för samordning och utbildning inom MHFA och YAM.
- Har tagit fram en länsdelsgemensam handlingsplan för suicidprevention. Genomfört ”kom igång” workshops med kommunernas chefer. Uppföljning av planen och dess aktiviteter kommer ske runt årsskiftet.
- Deltar i samverkansgrupper i Hällefors och i Ljusnarsberg där fokus är samverkan för att skapa förutsättningar till ett gott liv för vuxna invånare. Region, kommun och civilsamhälle deltar (efter behov).

- Ingår i gruppen Börja med barnen. Gruppen är en undergrupp till länsdelsgruppen och syftet är att kraftsamla och identifiera gemensamma utvecklingsfrågor med fokus på barn och unga.
- Ingår i en systemhållargrupp med syfte att stärka omställningen till god och nära vård. Gruppen producerar bland annat ett digitalt nyhetsbrev som sprider goda exempel på samhandlingar för hälsa. I november arrangeras en minimässa för att åskådliggöra goda exempel, inspireras och knyta kontakter.
- Har startat upp och ansvarar för gruppen Samverkan för stärkt psykisk hälsa för barn och unga. I gruppen ingår kommunrepresentanter från elevhälsan, socialtjänsten, ungdomsmottagningen samt första kontakten. Syftet med gruppen är att bygga broar mellan verksamheterna och hitta eventuella lösningar. En del i gruppens arbete är att hålla i digitala informationsträffar på 30 min/tillfälle. Dessa träffar är välbesökta och har runt 60 deltagare per gång.
- Att aktivt delta och bidra i folkhälsoteamets arbete i norr, genom t ex framtagandet av folkhälsobokslut, konferenser, utbildningar.

För mer information se bilaga 5.

Samordnare psykisk hälsa Örebro

I folkhälsoteamet i Örebro ingår område psykisk hälsa som en del av deras gemensamma uppdrag. Länsdelgruppen i Örebro har fattat beslut att de länsgemensamma pengarna ska gå till en tjänst i projektet Samverkan komplex problematik (SKoP-projektet).

Syftet med projektet är att kartlägga hur Region Örebro län och Örebro kommun organiserar och utför insatser för personer med komplex problematik. En kompetensutvecklings- och samverkansmodell testas idag på en pilotverksamhet som utgör projektets utgångspunkt. Vidare syftar projektet till att utveckla en modell för hur både vårdinnehåll och samverkan kan utvecklas framåt för liknande verksamheter inom Region Örebro län, Örebro kommun och andra kommuner i Örebro län.

För mer information om projektet se bilaga 6.

Aktivitet - Utbildning unga våldsutövare

Välfärd och folkhälsa på Regional utveckling har sedan maj 2021, genom projekt ”Unga våldsutövare”, uppmärksammat frågor som rör unga som utövar våld i nära relationer. Ungdomar och särskilt unga vuxna tycks vara mer utsatta för våld i parrelationer jämfört med äldre vuxna. Detta får konsekvenser för de unga – både mentalt och kroppsligt.

Det handlar bland annat om ökad risk för depression, ångest, posttraumatiskt stressyndrom, självmordstankar och självmordsförsök. Depression, ångest, oro, nedstämdhet, självmordsbenägenhet, emotionell stress och traumasymtom har samband med en förhöjd risk för våldsutövning mot en partner. Det har också olika former av psykiska sjukdomar, antisociala personlighetsstörningar och neuropsykiatriska diagnoser.

Välfärd och folkhälsa har, med stöd av föreningen MÄN, arrangerat utbildningstillfällen riktade till framför allt verksamma inom individ- och familjeomsorgen (IFO) men även till verksamma inom skola, verksamheter som Maria Ungdom, barn- och ungdomspsykiatrisk öppenvård (BUP) samt andra som möter unga. Detta görs med syftet att öka medvetenheten om ungas våld i nära relationer och förbättra förståelse för hur man kan upptäcka unga våldsutövare och erbjuda dem stöd för att förändra sitt beteende.

Utbildningen baseras på föreningen MÄNs samtalsguide. Guiden, som erhålls i samband med utbildningen, ger en struktur för samtalen med dessa killar. En viktig utgångspunkt för arbetet är att våldsutövande ses som ett val, inte något som bara händer. Våldets inverkan på relationen är också en viktig del att prata om, samt hur man istället kan bygga respektfulla och trygga relationer.

Utbildningens innehåll:

- Fördjupad förståelse av våld i nära relationer.
- Våld som ett val – fokus på aktörsskap.
- Inspiration från Response Based Practice och Acceptance and Commitment Therapy (ACT).
- Maktperspektiv i samtalen.
- Rollövertaganden och förgivettagna förväntningar i relationen.

Tidigare genomförd 2,5-dagarsutbildning med föreningen MÄN fick 4,9 ”poäng” av 5 möjliga.

Att uppmärksamma våldsutövare i nära relationer, och särskilt unga våldsutövare, är ett eftersatt område. Bedömningen är att behovet av mer kunskap och kompetens om hur man upptäcker, samtalar med och hjälper unga våldsutövare för att förhindra att de använder våld är betydande.

Enkät svar – handlingsplan psykisk hälsa 2020-2023

En enkätundersökning har utförts för att utvärdera genomförandet av handlingsplanen, identifiera framgångsfaktorer och få förslag på hur den kommande handlingsplanen ska framställas och vad den ska innehålla. Enkäten skickades ut till personer som är verksamma på lednings- och strategisk nivå i regionen, kommunerna och verksamheter inom civila samhället. Det har inkommit 34 svar. Svaren och synpunkterna kommer inte att kunna redovisas i sin helhet i denna uppföljning, men de kommer fortsatt att vara av stor betydelse och utgöra en central del av arbetet med att utforma den kommande handlingsplanen.

Mail som skickats ut, se bilaga 7.

Enkätfrågor, se bilaga 8.

Fråga 1: Vilken verksamhet arbetar ni inom?

Namn	Antal	%
Inom kommun - Skola/Utbildning	7	20,6
Inom kommun - Kommunal hälso- och sjukvård	1	2,9
Inom kommun - Socialtjänst	1	2,9
Inom kommun - IFO	1	2,9
Inom kommun - Vård- och omsorg	0	0
Inom kommun - Funktionsnedsättning	1	2,9
Inom kommun - Kultur och fritid	0	0
Inom kommun - Annat (ange):	8	23,5
Inom regionens hälso- och sjukvård - Specialiserad vård	1	2,9
Inom regionens hälso- och sjukvård - Psykiatri	1	2,9
Inom regionens hälso- och sjukvård - Primärvård	10	29,4
Inom regionens hälso- och sjukvård - Habilitering	1	2,9
Inom regionens hälso- och sjukvård - Annat (ange):	1	2,9
Inom civila samhället - Ange namn på verksamhet:	1	2,9
Total	34	100

Inom kommun - Annat (ange):
Jag har ansvar för flera områden som nämns ovan, IFO, funktionsstöd, HSL, arbetsterapi, äldreomsorg, Arbetsmarknad
Socialförvaltningen övergripande
Social hållbarhet
Folkhälsoteam
Hållbar utveckling
Folkhälsa
Folkhälsoteam
Sydnärkes folkhälsoteam
Inom civila samhället - Ange namn på verksamhet:
Anhörigföreningen FPS och NSPH
Inom regionens hälso- och sjukvård - Annat (ange):
nära vård

De som valt alternativet "annat" på fråga 1

Fråga 2: Känner ni till Handlingsplan för psykisk hälsa i Örebro län, 2020-2023?

Namn	Antal	%
Ja	21	61,8
Nej	13	38,2
Total	34	100

Om ja, vilka åtgärder och insatser har genomförts utifrån handlingsplanen?

Handlingsplanen har fungerat som ett verktyg för att främja samarbete och haft en inverkan på lokala styrdokument och insatser för psykisk hälsa och suicidprevention. Den har bidragit till ökad samordning och motivation för att genomföra relevanta initiativ.

Fråga 3: Vilka konkreta resultat har uppnåtts genom handlingsplanen för psykisk hälsa?

Handlingsplanen har för några verksamheter fungerat som ett vägledande dokument i kommunala styrdokument, lokala aktiviteter och insatser. För andra har det funnits en osäkerhet kring handlingsplanens funktion, de har inte riktigt vetat hur de ska använda den.

Fråga 4: Har ni upptäckt några utmaningar eller hinder under erat arbete?

Svårigheter att förankra planen, få anställda att vara medvetna/påminna om den och en förståelse kring hur man ska använda den saknas. Samverkan mellan olika aktörer såsom skola, regionen och socialtjänsten ses som en utmaning för flera. En prioriterad grupp för samverkansfrågor rör barn och unga. Organisationsförändringar och personalbyte ses som en utmaning. Handlingsplanens omfattning och dess anpassning till tillräckliga resurser har setts som svåra. Utmaningar som verksamheter möts av är bl.a. brist på professionell kompetens och att möten sker på chefsnivå men inte når ner till patientnivå.

”Det är många olika nivåer av dokument och kanske med den nya nationella strategin (om/när den blir beslutad) att det skulle bli tydligare om allt arbetet utgick därifrån och aktiviteter kopplades dit...”

Fråga 5: Hur har dessa hanterats?

Låta folkhälsoteamen i kommunerna ansvara för samordning av arbetet. Samverkan

och gemensamma arbetssätt har initierats, arbetsgrupper har bildats och dialogen med chefer har stärkts.

Fråga 6: Hur ser ni på utformningen och processen för att ta fram nästa handlingsplan för psykisk hälsa?

Att utgå ifrån befintlig fakta och erfarenhet inom området. Undvika workshops och inte ta mer tid från verksamheterna – detta utifrån rådande ekonomiska läge. Att handlingsplanen bör vara i enlighet med nationella strategin och koppla ihop områdena psykisk hälsa och suicidprevention, med hänsyn till regionala behov och forskning. Önskemål finns att handlingsplanen ska vara mer konkret och målinriktad.

Involvera representanter från berörda verksamheter. En lokal förankring med stöd av ex. folkhälsoteamen, socialförvaltningen, skolor och verksamhetschefer för elevhälsa. Att ha en styrgrupp och referensgrupp. Önskemål om flera remissavstämningar.

Fråga 7: Hur tycker ni att en arbetsgrupp bör vara sammansatt?

Representanter från alla länsdelar, som har kommunperspektiv. Förslag på olika personer är länssamordnare psykisk hälsa, representanter från olika verksamheter och politiker. Arbetsgruppen bör inte vara stor. Insamling av behov genom ex. workshop. Arbetsgruppens uppdrag bör vara att sammanställa behov och formulera text.

” Viktigt att både funktioner inom RÖL och länets kommuner samt civilsamhälle involveras utifrån psykisk hälsa-områdets hela bredd. Jämför målbild nära vård och tänk livslopp.”

Fråga 8: Ser ni utifrån ert perspektiv några sätt som nästa handlingsplan skulle kunna ändras eller förbättras?

- Tydliga och mätbara mål med en effektiv uppföljningsprocess för att kunna mäta framsteg.
- Förbättrad implementering och marknadsföring för att öka medvetenheten och engagemanget.
- Öka fokus på samarbete och kommunikation mellan aktörer. Önskemål om tydliga förslag på hur detta kan ske.
- En handlingsplan för både psykisk hälsa och suicidprevention.
- En kortare handlingsplan med tydliga prioriteringar. Även skapa en kortversion.
- Integrera anhörigperspektivet.

Fråga 9: Vilka kanaler och strategier eller metoder skulle ni rekommendera för att sprida medvetenheten och engagemanget kring handlingsplan för psykisk hälsa?

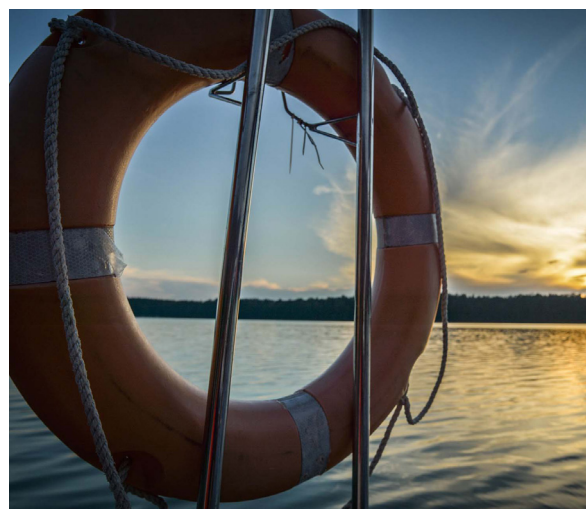
Använda sig av redan etablerade grupper, t.ex. folkhälsoteamen, brukar- och anhörigföreningar, länsdelsgupper, elevhälsoutvecklingsgruppen och chefsgrupper.

Lägga upp information/utbildningar i Ping Pong samt anordna en spridningskonferens. Integrera handlingsplanen i befintliga verksamhetsplaner. Öka samarbete med intresseorganisationer.

Fråga 10: Hur ser ni på en gemensam handlingsplan/strategi för psykisk hälsa och suicidprevention?

Av de 27 svar som kom in var endast en emot en gemensam handlingsplan. En gemensam handlingsplan kan bidra med större möjlighet till ökat samarbete och bättre samordning inom området. Flera betonar vikten av tydlighet, konkret ansvarsfördelning samt enkel att förstå och använda i praktiken.

”Suicidprevention bör vara en del av psykisk hälsa, inte ses som något separat. Att särskilja de två riskerarna ännu mer stuprör och dubbeljobb. I kommunerna är det oftast samma funktioner som bär båda frågorna.”

Fortsatt arbete

I det fortsatta arbetet med nya handlingsplanen för psykisk hälsa i Örebro län är det av yttersta vikt att utöka och förtydliga samarbetet mellan Region Örebro län, kommunerna och civilsamhället. Den nya handlingsplanen bör utformas med utgångspunkt från förslaget till nationella strategin psykisk hälsa och suicidprevention. Syftet med strategin är att stärka arbetet med att förbättra den psykiska hälsan i befolkningen, förebygga psykisk ohälsa och suicid och förbättra livsvillkoren för personer med psykisk ohälsa.

Strategins vision är:

”Ett samhälle som främjar en god och jämlik psykisk hälsa i hela befolkningen, och där ingen ska behöva hamna i en situation där den enda utvägen upplevs vara suicid”.

Till visionen kopplas fyra övergripande mål som utgör strategins samlade 10-åriga målsättningar:

1. En förbättrad psykisk hälsa i hela befolkningen
2. Färre liv förlorade i suicid
3. Minskad ojämlikhet i psykisk ohälsa
4. Minskade negativa konsekvenser på grund av psykiatriska tillstånd

Till de fyra övergripande målen finns sju delmål som enskilt eller tillsammans bidrar till de övergripande målen. Inom delmålen rymmer ett antal insatsområden med prioriteringar som olika offentliga aktörer på nationell, regional

och kommunal nivå samt aktörer från privat sektor och civilsamhället kan arbeta utifrån.

Strategin kommer att ge vägledning för hur Örebro län ska formulera mål, aktiviteter och indikatorer. Det som är nytt för Örebro län är att nya handlingsplanen kommer att sammanföra områdena psykisk hälsa och suicidprevention, såsom det även gör i förslaget till nya strategin.

En integrerad handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention belyser det viktiga sambandet mellan de två områdena – psykisk ohälsa kan vara en riskfaktor för självmord och en tidig intervention i form av ex. stöd och behandling kan vara avgörande för att rädda liv och förbättra välmående.

Förslag till fortsatt arbete:

- Att utifrån regionala behov och aktuell data/forskning tillsammans med Region Örebro län, kommuner och civilsamhället i Örebro län skapa en samsyn i var behoven är som störst och bör prioriteras år 2024–2028.
- Att beakta och ta hänsyn till insamlad data från enkätsvar och workshops.
- Att fortsätta med befintliga aktiviteter och projekt som kontinuerligt genererar positiva resultat samt att noggrant beakta de utmaningar som har identifierats i rapporten och använda dem som en vägledning för att förbättra och anpassa våra framtida initiativ och strategier.

- Att i kommande handlingsplan utgå ifrån förslaget till nationella strategin psykisk hälsa och suicidprevention, överenskommelser inom området, RUS uppföljning, nära vård omställningen och de välfärdsutmaningar Sverige står inför. Handlingsplanen bör även ha ett integrerat jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.
- Att i nya handlingsplanen utforma aktiviteter och mätbara indikatorer för att underlätta uppföljning och utvärdering av handlingsplanens effektivitet.
- Att kontinuerligt följa upp pågående aktiviteter och projekt som erhåller finansiering från de läns gemensamma medlen.
- Att komma med förslag på hur man kan tydliggöra ansvarsfördelning inom områdena psykisk hälsa och suicidprevention, för länsdelarna och kommunerna.
- Att se över vilka strategiska dokument inom området psykisk hälsa som framställs och hur framtida arbete kan se ut för att kunna se resultat för hela länet.
- Behov finns att se över och tydliggöra uppdraget för länsdelssamordnarna psykisk hälsa med fokus på att säkerställa jämlika insatser samt effektiv samverkan.

Referenser

1. Främja närvaro och förebygga frånvaro

Dialogmöte: personal som varit involverade i projektet, Linda Gustafsson, kurator, Ewa Ottonius, kurator och Cecilia Ljungström, specialpedagog.

FNoFF: Dags att knyta ihop säcken. Hämtad från: <https://pedagog.orebro.se/pedagogorebro/bloggar/lot-sensblogg/fnoffdagsattknytaihopsacken.5.45144ef117dbd337d5f7dc3.html>

FNoFF – systematiskt närvaroarbete i skolan. Hämtad från: <https://pedagog.orebro.se/pedagogorebro/tema/fnoff.4.130a4d0d18529dd1cf22a479.html>

Nulägesrapport för Örebro läns arbete kring närvaro i skolan. Hämtad från: <https://utveckling.regionorebrolan.se/contentassets/881480a5d8cf4ce6b3e8bf7a50ab1c1a/nulagesrapport-for-orebro-lans-arbete-kring-narvaro-i-skolan-.pdf>

2. Följeforskning Tillsammans för alla barns bästa

Dialogmöte och mailkonversation: Daniel Berglund, Utvecklingsledare och projektansvarig, Utbildning och arbetsmarknad.

Kunskapslyft – barn och unga. Hämtad från: <https://utveckling.regionorebrolan.se/sv/utbildning-och-kompetensforsorjning/tillsamman-for-alla-barns-basta/>

3. Dans för hälsa

Dialogmöte och mailkonversation: Anette Granberg, utvecklingsledare kultur och ideell sektor, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa

Rapport Dans för hälsa. Uppföljning av implementering. Hämtad från: <https://utveckling.regionorebrolan.se/globalassets/media/dokument/regional-utveckling/rapporter/2022-rapporter-ru/halvtidsrapport-dans-for-halsa-20220502-tgg-002.pdf>

4. Länsövergripande processhandledare 50%, kunskapsstyrning psykisk hälsa

Dialogmöte och mailkonversation: Madeleine Andersson, utvecklingsledare, verksamhets- och processtöd psykiatri, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Informationen även förankrad med Lise Nordgren Bergman, biträdande områdeschef Psykiatri.

5. Nu börjar vi med barnen! Ljusnarsbergs kommun och Nationell samordnare Agenda 2030 och fördjupat analysarbete

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

6. Plattform för kraftsamlingar

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

7. Första linjen för psykisk ohälsa barn och unga

Mailkonversation: Eva Eriksson, enhetschef första kontakten, barn och unga psykisk ohälsa, Camilla Eklöv, enhetschef, mottagningen psykisk ohälsa barn och unga samt Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Vårld och folkhälsa.

Statistik och siffror: Anna Burger Sjödin.

Metod- och verksamhetsutveckling. Hämtad från: <https://utveckling.regionorebrolan.se/sv/valfard-och-folkhalsa/metod-och-verksamhetsutveckling/?E-50777=50777&E-50802=50802#accordion-block-50777>

8. Utredning kommunalt basutbud psykisk hälsa barn och unga i Örebro län

Utredning kommunalt basutbud psykisk hälsa barn och unga i Örebro län, Helseplan Consulting Group AB (Helseplan). För att ta del av hela rapporten, se bilaga 1.

9. Mental health First Aid

Dialogmöte: Johanna Bernström Höglöm, samordnare suicidprevention Örebro län.

10. Youth aware of mental health (YAM)

Dialogmöte: Peter Virtanen Bergvall, utvecklingsledare folkhälsa, Regional utveckling, Vårld och folkhälsa.

Rapport: YAM – pilotprojekt. Utvärdering av skolprogrammet YAM (Youth aware of mental health) i Örebro län.

11. Peer support

Mailkonversation: Maria Rönningen, chef verksamhet- och ledningsstöd psykiatri samt Anna Norrefalk, brukarsamordnare (BISAM) Örebro län.

12. Arvode för brukare i utvecklingsarbete

Dialogmöte: Johanna Carlsson, utvecklingsledare område psykisk hälsa och funktionshinder, Regional utveckling, Vårld och folkhälsa.

13. Brukarinflytandesamordnare (BISAM)

Dialogmöte: Anna Norrefalk, brukarsamordnare (BISAM) Örebro län.

14. Kommunal samordnare 50% för suicidprevention

Dialogmöte: Johanna Bergström Höglöm, länsövergripande samordnare för suicidprevention, Regional utveckling, Vårld och folkhälsa, Örebro län.

15. Utbildningar i tjänstedesign

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Vårld och folkhälsa.

16. Metodstöd i användardriven utveckling internt och externt

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

17. Beteendemässiga och psykiska symptom vid demens (BPSD)

Dialogmöte och mailkonversation: Camilla Johansson, Enhetschef kognitiva sektionen, Geriatriska kliniken, Universitetssjukhuset Örebro.

18. Maria ungdom

Mailkonversation: Karl Dahl, enhetschef, specialistpsykiatri, beroendecentrum öppenvård samt Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

19. Resursgrupps-ACT

Dialogmöte: Annika Holmbom, administrativ samordnare, socialpsykiatri, Örebro kommun.

20. Samordnat planering för personer med komplex problematik

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

21. Barn i behov av sammansatt stöd – breddad kartläggning och fördjupat analysarbete

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

22. Samsjuklighetsutredningen och arbetsgrupp samsjuklighet

Mailkonversation: Hanna Turesson Bernehed, tjänstedesigner, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

23. Länsdelssamordnare psykisk hälsa, 70%/länsdel

Dialogmöte och mailkonversation:

Länsdelssamordnare väster: Anna Thalén.

Länsdelssamordnare söder: Sofia Hedberg och Julia Olsson.

Länsdelssamordnare Norr: Jenni Remes.

Länsdelssamordnare Örebro: Sara Gustavsson, Åsa Leandersson, Johanna Palm och Lisen Tang Kempe.

Information om projektet Samverkan Komplex Problematik (SKoP-projektet): projektledare Jürgen Degner.

24. Utbildning unga våldsutövare

Dialogmöte och mailkonversation: Sofia Hadders, utvecklingsledare, Regional utveckling, Valfärd och folkhälsa.

Region Örebro län

Område välfärd och folkhälsa

Telefonnummer: 019-602 10 00

Besöksadress: Eklundavägen 1, Örebro

Postadress: Box 1613, 701 16 Örebro

E-post: maria.belik@regionorebrolan.se

www.regionorebrolan.se

Region Örebro län